Poštnina plačana v gotovini.

Leto XII., št. 6. V Mariboru, 1. aprila 1925.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/II.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2·—, mesečno Din 4·—, celoletno Din 48. — Za člane izvod po 1·10 Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije so poštnine proste.

Po rudarskem kongresu.

V nedeljo, dne 22. decembra so bili sprejeti v Celju, na kongresu Unije slovenskih rudarjev, sklepi, kakor so jih vsi zavedni rudarji nestrpno pričakovali. Kongres je odobril resolucijo rudarske konference v Trbovljah, ki omogoča, da se zberejo vsi razredno zavedni rudarji v eno strokovno organizacijo.

Naša Unija je sprejela na kongresu nova pravila in se bo imenovala odslej Zveza rudarskih delavcev Jugoslavije. Nova pravila so izdelana po vzorcu pravil Saveza metalskih radnika. Ta sprememba olajšala tudi zbližanje z ostalimi rudars. organizacijami v državi.

Razdobje med letom 1920 in 1925 je bilo sicer kratko, a vendar dovolj dolgo, da je prineslo rudarjem marsikako bridko izkušnjo. Predvsem to izkušnjo, da razkoli ne prinašajo več pravic, ne večjega kosa kruha. To spoznanje nas je zopet strnilo, ono nam je predvsem omogočilo, da smo napravili prvi korak za novo skupnost. Mi vse sodruge, ki so se odločili za ta korak — ki se jim v prvem trenotku morda ni zdel lahek — v naši sredi iskreno pozdravljamo.

Mi smo vajeni gledati na stvari, tako kakor so, zato smo napisali, da smo napravili v Celju šele prvi korak za novo skupnost. To započeto delo bo treba sedaj dovršiti. Treba bo zabrisati marsikako sled preteklosti, da postanemo tudi duhovno eno. To se bo zgodilo tem prej, s čim večjo silo se bomo vrgli na praktično delo. Skupne borbe bodo vstvarile nova prijateljstva in mogočno povspešile duhovno enotnost. Polje za delo je ogromno. Še je nedokončan boj za boljše rudarsko zavarovanje, ki smo go bojevali ramo ob rami že dosedaj. Na vidiku je reakcionaren rudarski zakon, ki so ga skušali rudarjem že enkrat vsiliti.

Vsi ti zakoni bodo vplivali desetletja na naš gospodarski in socialni položaj. Zato se ne smejo vstvarjati brez nas. Mi moramo postati bolj uvaževani in vplivni. Zakon o zaščiti delavcev velja tudi za rudarje in jih še izrecno omenja. Vkljub temu tega zakona v rudnikih v mnogih ozirih nočejo izvajati. V nasprotju z jasnim določilom zakona, rudarske oblasti n. pr. ne dajejo prilike delavskim zbornicam da bi mogle zastopati rudarske interese. Rudnike hočejo odtrgati od zbornic, da bi rudarji v slednjih ne imeli zaslombe in da bi v rudnikih lažje na celi črti vpeljali one »patriarhalne razmere«, ko bo zakon o zaščiti delavcev v rudnikih za stalno razveljavljen in ko bo 300.000 Din glob in kazni, ki so jih naložili lansko leto v enem samem rudarskem podjetju v Sloveniji stalen simbol socialne politike, kakor jo uvajajo v naše rudnike. Vse polno stvari je v rudnikih, ki se bojijo po pravici socialnopolitične kritike. Stanovanjske razmere so v nekaterih naših revirjih, zlasti v nekaterih delih trboveljskega revirja skrajno slabe. O tem prinaša celo meščansko časopisje pretresljive slike. Mi smo mu zato hvaležni, — imamo samo to željo, da bi nas podpiralo tudi takrat z isto vnemo, kadar bomo predložili svoje račune in povedali, kaj naj se tozadevno napravi in popravi. V našem glavnem rudarskem revirju vladajo na občini že leta sem komisarji. Če bo delavstvo, vsaj v strokovnih organizacijah združeno, potem tudi na političnem polju ne bo moglo trajno gledati razcepljenosti in brezplodne politike, od katere ima le reakcija korist. (Res je sicer, da občine pri današnjih razmerah ne morejo bogve česa doseči, vendar bi lahko storile vsaj nekaj koristnega za delavstvo.)

Rudniška podjetja plačujejo slabo. Ker ne morejo vezati delovne sile nase z dobrimi plačami, mislijo z vso resnostjo na to, da bi privezale delavstvo na svoje rudnike s policijskimi ukrepi, — to je s tem, da bi država ovirala — izseljevanje delavstva.

Same slike, ki nam kažejo prodiranje reakcije, težo nalog, ki so pred nami!

Lahko bi našteli še nešteto praktičnih nalog, ki jih bo treba rešiti in ki stoje pred nami. Vsak izmed čitateljev rudarjev bo lahko to vrsto še sam izpopolnil.

Naše organizacije naj se lotijo z vnemo in energijo tega praktičnega dela. Če bomo vršili ramo ob rami to delo — bomo ustvarjali tudi potrebno duhovno enotnost, ki je često bolj stvar volje in čustva, kakor razlogov in razuma.

Seveda brez razlogov in razuma tudi ne gre. Zato tudi razgovori o preteklosti in sedajnosti ne bodo škodovali, čeprav samo ti razgovori ne bi mnogo pomagali. V teh petih letih je bilo v nekaterih revirjih organizacijsko življenje živahno, burno, polno sprememb in pretresljajev. V polni demokraciji je iskalo rudarsko delavstvo pravih poti. Enako bo tudi v bodoče. Saj si brez demokracije delavske organizacije ni mogoče misliti. Samo z enim pa morajo tudi demokracije, tudi večine računati, ako nočejo, da se življenje maščuje nad njimi. Računati morajo z resnico!

Resnica pa se išče v razmišljanjih in razširja v diskusijah. Zato razmišljajte in diskutirajte. To nam ustvari končnoveljavno to, česar je enotni organizaciji predvsem treba, enotno duševnost.

Naš odgovor.

»Naprej« je pozval pred kratkem vse delavske liste, med njimi tudi »Delavca«, naj javno povedo, kako bi se dalo priti v Sloveniji do enotnega delavskega pokreta. Na to vprašanje podajamo tale odgovor:

Na lanskem pokrajinskem kongresu strokovnih organizacij GRSJ smo sprejeli sledečo resolucijo:

1. Strokovne organizacije GRSJ so v svojih akcijah neodvisne od vseh političnih strank. Na drugi strani prepuščajo v političnih akcijah odločitve političnim organizacijam, med tem ko se spuščajo same v politiko le v toliko, kolikor je to v varstvo delavskih gospodarskih interesov potrebno. Pri tem prihajajo v interesno skupnost s političnimi strankami, ki delajo za demokracijo in socializem in stoje na razrednem, mednarodnem stališču.

2. Izhajajoč iz tega načelnega stališča morajo ostati strokovne organizacije v medsebojnih bojih političnih strank, ki zastopajo načela demokracije in socializma, nevtralne. Konkretno velja to za njih razmerje do obeh delov SSJ v Sloveniji.

3. Funkcijonarjem strokovnih organizacij dopušča in priporoča konferenca vkljub temu delo na političnem polju. To njihovo delo pa mora iti, v kolikor se tiče spora med socialističnimi frakcijami za tem, da se duhovi zbližajo in ustvari politična enotnost socialističnega pokreta.

4. Konferenca priporoča obema socialističnima frakcijama, da se sporazumeta v pokrajinskih samoupravnih vprašanjih pokrajinskega pravilnika, ki pa mora ostati v soglasju s štatutom celokupne SSJ, ki se more menjati le na državnem kongresu.

Tako je odgovoril na »Naprejeva« vprašanja kongres strokovnih organizacij. »Delavec« nima in ne sme k temu odgovoru ničesar dodajati.

Stališče naših strokovnih organizacij do političnih somišljenikov »Naprejeve« skupine je v tej resoluciji jasno očrtano. Naše strokovne organizacije niso in ne bodo proti nikomur nastopale, zato ker je član »Naprejeve« skupine. One so pa prisiljene se braniti, ako kdo razbija strokov. podružnice in ako ustanavlja proti skupnim, čez celo državo se raztegajočim organizacijam strokovne sekcije in frakcije v okviru političnih strank.

»Naprej« in njegov pokrajinski odbor naj s tem prenehata — kar bosta storila tem lažje, ker je načrt za razbijanje strokovnih organizacij tudi njegovo članstvo odklonilo — pa mu ne bo treba naslavljati na »Delavca« nobenih vprašanj več, ker ga bo pustil »Delavec« še bolj na miru, kakor ga je že dosedaj. *Za ohranitev strokovnega edinstva je potrebno samo to, da se dalje ne razbija.*

Samoposebi je umevno, da si želimo ne samo, da bi se ohranilo strokovno edinstvo, temveč tudi, da bi se vpostavilo politično edinstvo. Mi pa za kako politično stranko ne moremo dajati izjav. Če pa smo že vprašani, bomo podali vkljub temu privatno mnenje.

Po našem mnenju mora vpostaviti »Naprejeva« skupina predvsem zveze s celokupno Socialistično stranko Jugoslavije. Program ji pri tem ne bo delal ovir, ker programatičnih razlik ni. Skupina, ki povdarja že dve leti svetost pravilnika, mora razumeti, da je potreba v to svrho, da se sprejme in izpolnjuje tudi pravilnik celokupne stranke. Pokrajinski pravilnik lahko pravilnik celokupne stranke dopolnjuje, ne sme mu pa nasprotovati. Kdor zahteva disciplino navzdol, jo mora znati izpolnjevati tudi navzgor.

Najtežji pregrešek »Naprejevega« pokrajinskega odbora je bil, da se po tem ni ravnal in da je utemeljeval to z **neresnico**, da predstavlja le on socialistične politične organizacije in da takih organizacij izven njegovih skupin ni.

Ta pogrešek se mora v prvi vrsti popraviti. Če je treba strankin pravilnik v kaki točki spremeniti, more storiti to pokrajinski kongres le v obliki predlogov za državni strankin kongres. *Nobena pokrajina pa nima pravice diktirati svojega mnenja celi državi in delati svoje sodelovanje od tega odvisno, če se sprejmejo vsi njeni predlogi. Manjšina se mora pokoriti večini.*

Kar se tolikrat premletih načel progresivnega davka in načela javnosti tiče, je treba pripomniti, da je progresivni davek v principu pravilen in da ga je do neke mere tudi celokupna stranka uvedla. Upeljala je samo manj razredov, kakor »Naprejev« pravilnik, to pa radi tega, ker ni hotela odpraviti za plačevanje strankinih prispevkov praktičnih in povsod vpeljanih znamkic. Gotovo je, da je prepričan socialist, ki živi v dobrih odnošajih dolžan več prispevati, kot najvišji prispevek. Prepričan socialist se po tem tudi ravna. Pa naj si sodi o vsem tem kdo že kakor koli: Razpredelba tabele o progresivnem davku vsaj med pametnimi ljudmi ne more biti povod za razkole v stranki.

Glede načela javnosti smo mi mnenja, da so v strankini taktiki in v notranji organizaciji stranke stvari, ki jih ni pametno obešati na veliki zvon in jih oznanjati političnim nasprotnikom.

Še hujše pa je tisto načelo javnosti, ki daje uredniku pravico objavljati po časopisu vsako obrekovanje proti sodelavcem v pokretu, ki mu niso všeč. Ti pa naj potem — dokazujejo, da so nedolžni. Tako je v resnem pokretu nemogoče delati. Tisti, ki obtožuje, mora prinesti dokaze! Mi smatramo, da je danes, ko se je toliko blatilo pred ujedinjenjem in zbližanjem potrebno, da se vsa ta obrekovanja po *nepristranskem* razsodišču preiščejo. Kar se nas tiče, bi se takemu razsodišču radi podvrgli in bi mu dali vsa zahtevana pojasnila. Za bodoče pa bi zahtevali, da nas naj tako razsodišče prej obsodi, predno nas ima pravico kak urednik blatiti.

Dokazanih pregreškov ne bomo prikrivali. Ta javnost naj bo.

Načela javnosti pa, ki bi se moglo imenovati pravica do obrekovanja, pa ne sme biti. To rešite, pa ne po razkolu!

Kako gospodari monopolska uprava?

Naša monopolska uprava je skušala zadnja leta sajenje tobaka, kolikor mogoče razširiti. Pri tem je dvignila letno produkcijo tobaka od 8 do 27 milijonov kg. Mi vse te količine ne moremo porabiti doma. Monopolska uprava je računala, da bo velik del tega tobaka izvozila.

Pri tem pa se je premalo brigala, da bi ga v tujino res prodala. Obenem pa tudi ni poskrbela, da bi tobak dobro shranila. Tako ima sedaj za 40 milijonov kg tobaka v slabih skladiščih. V tej zalogi leži 2 milijardi državnega denarja. Pri tem obstoja nevarnost, da se bo tobak pokvaril. Obstoja pa še druga nevarnost. Finančni minister dinar polagoma dviga. Če bi ne bilo ogromnih starih zalog, bi se moglo s tem računati, da bi lahko cene tobačnim izdelkom padle, ker se bo lahko tobak ceneje pridelovalo, ako draginja pade.

Eno kakor drugo lahko prinese monopolski upravi ogromno škodo.

Tako gospodari monopolska uprava na eni strani. Na drugi strani pa odteguje monopolskemu delavstvu pri plačah, ki znašajo 700 dinarjev na mesec zneske, ki znašajo do 300 dinarjev na mesec — zato ker so se pri monopolski upravi baje zmotili in izrecno dovolili, da se je plačevalo tekom mesecev baje previsoke draginjske doklade. V tej zadevi se je obrnila ljubljanska podružnica Saveza monopolskih delavcev na Delavsko zbornico v Ljubljani in zaprosila, da se predoči monopolski upravi položaj delavcev in da se s številkami pokaže, da so plače monopolskih delavcev še slabše, kakor plače enakih delavskih kategorij v privatni obrti in industriji. Delavska zbornica nam je sporočila, da je naši prošnji ustregla in da je poslala na monopolsko upravo sledeči dopis:

Upravi državnih monopolov, industrijsko oddelenje
Beograd.

Pri podpisani zbornici je zaprosila delegacija monopolskega delavstva za intervencijo v zadevi odtegljajev ljubljanskemu monopolskemu delavstvu preveč izplačanih draginjskih doklad.

Podpisana zbornica je ugotovila, da bi reducirali ti odtegljaji v nekaterih slučajih mesečne prejemke monopolskih delavcev na mesečnih 350 Din.

Podpisana zbornica je uverjena, da mora tudi uprava monopolov uvideti, da se s tem denarjem ne more živeti in prosi, da se ta sklep revidira in njegovo izvajanje odloži.

Ob enem si dovoljuje predložiti podpisana zbornica pregled plač v monopolskih in drugih obratih v Ljubljani. Iz tega pregleda je razvidno, da so plače monopolskega delavstva nevzdržno nizke.

Plače monopolskega delavstva v Ljubljani.
(Primerjalni pregled.)

I. Plače v monopolskih in privatnih obratih.

Dnevni zaslužek v Din:

	Monopolski obrati: Din	Privatni obrati: Din
profesionisti: mizarji	39	42—70
ključavničarji	39	33—83
strojniki	39	60
pazniki	37	80·6 1)
pisarniške moči	36	32—80 2)
moški delavci pod 1 letom	32	33—40
moški delavci nad 1 letom	31	3)
ženske delavke pod 1 letom	29	25—40
ženske delavke nad 1 letom	28	

Opombe:

Ad 1: pri rudnikih.

Ad 2: Bolje kvalificirane individuelno, po sposobnosti 120 Din in več.

Ad 3: Povprečna plača delavke v premogovnikih 31.97 Din, pri drugih rudnikih 37.42 Din. (Tehnički list br. 19 ex 1924.)

Poleg zgoraj navedenih prejemkov dobe moški rodbinski očetje in vdove draginjske doklade največ za 3 člane po 3 Din na osebo.

II. Predvoj. in sedanje plače monopolskih delavcev.

1. Tedenske plače.

	Predvojne kron	Sedanje Din
Moške moči	15—30	186—240
Ženske moči	10—20	168—174

2. Po draginjskem ekvivalentu znašaju predvojne in sedanje plače na teden:

Moške moči	300—600 Din	186—240 Din
Ženske moči	200—400 Din	168—174 Din

(Konverzija 1 K = 20 Din. Po draginjskih številkah. Privrednega pregleda v Beogradu br. 10 od 8. marca.

* * *

Tako smo storili zopet vse, kar je mogoče, da poučimo merodajne faktorje o našem težkem položaju. Ali bo kaj pomagalo? Bojimo se reči da. Nad vsak dvom je postalo jasno: Naša monopolska uprava ne zna gospodariti, nima pa tudi nobenega srca za svoje delavstvo in nobene socialne uvidevnosti.

Kaj naj storimo? Za enkrat — svarimo vsakega, da bi stopal na novo v službo k takemu gospodarju. Morda še pridemo mi v položaj, da mu bomo lahko obrnili hrbet. O načinu borbe proti odtegljajem, ki so po naši sodbi ne samo nesocialni, ampak tudi protizakoniti, se bomo še posvetovali.

Trboveljska premogokopna družba

je kupila večino delnic Slavenske banke. (Vse delnice te banke predstavljajo vrednost 100 mil. Din.) Družba razglaša, da je storila to zato — ker ima — preveč gotovine. S tem priznanjem je družba priznala, da je krila ogromne investicije v Rajhenburgu, investicije vložene v stanovanjske hiše, v palačo v Ljubljani, v obratne naprave, res po večini iz tekočih sredstev — kakor smo svoj čas v članku »Izkoriščanje delovne sile v rudnikih Jugoslavije« trdili. Družba izsesava vsako leto težke milijone iz žuljev delavstva, katerega škandalozno slabo plačuje. S tem oropanim našim kapitalom kupuje nemško-francoski kapital eno največjih bank v Jugoslaviji! Država to gleda, vsa narodna javnost molči — oba pomagata zatirati rudarje. Obadva je kupilo od družbe plačano časopisje. Mi pa se povprašujemo: Kje je tu domovina? Ali v raztrgani koči na dnevnem kopu Doberna, kjer je zapisal na vrata obupanec: Pustite vsako nado vsi, ki vstopate, — ali med bankirji, ki barantajo s tujci za obup naših delavcev?

Zidajte!

Naši stavbeni delavci — v celi Sloveniji jih je nad 7000, so že vsa povojna leta po večini brez posla. Tudi naše opekarne in cementarne omejujejo druga za drugo svoje obrate. Pri tem pa je pomanjkanje stanovanj vedno hujše. Že v večjih mestih in krajih Slovenije bi se moralo graditi vsako leto nad 700 stanovanj, gradi pa se le malenkostno. Zato je stanovanjska kriza pri nas vsak dan večja. To so problemi ki kriče po rešitvi. Vendar se jih nihče resno ne loti. Res je, da je njih rešitev težka. Za učinkovito odpomoč bi potrebovala samo Slovenija do 100 milijonov dinarjev na leto. Ta denar bi se moral zbrati razven tega še po nizkih obrestih. Nerešljiva pa vsa ta vprašanja niso. Treba se jih je le resno lotiti. Naša delavska zbornica je izdelala tozadevno temeljito podprto študijo, ki osvetljuje vsa ta vprašanja. Namen te študije, ki izide v posebni brošuri, je, da zainteresira vse prizadete kroge, da se zganejo in pristopijo k rešitvi perečega problema.

Naše organizacije.

Kovinarji.

Jesenice. V nedeljo, dne 8. marca t. l. se je vršil občni zbor podružnice Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije na Jesenicah. Iz poročil odbora je bilo posneti, da je na Jesenicah le ta organizacija, ki zvesto in z neomejeno vero v proletarsko zmago, ustvarja in dela. Mnogi med jeseniškimi kovinarji, ki so svoječasno stali v ospredju naše borbe, tavajo danes v popolni apatiji, le vztrajna četa je še ostala. ki ne oziraje se na nastale razmere vztraja. Pri poročilu blagajnika se je občni zbor spomnil na prerano smrt petih zvestih sodrugov in sobojevnikov. K zaključku občnega zbora je predsednik povdarjal še sledeče: Neverjetno je dejstvo, da do danes naše vztrajno, neomahljivo delo ni še rodilo prerojenja jeseniških kovinarjev. Krivica raste od dne do dne, s tem, da se skuša vso težo gospodarske krize prevaliti na ramena delavstva. Med našim delavstvom je žal še mnogo takih, ki so drveli za demogoško klerikalno politiko, ki je zmožna upropastiti temelje in razvoj naše industrije in s tem občutno zadeti eksistenco delavstva, ni pa zmožna ustvariti s svojo demagoško politiko nobene zaščite delavstva. Ne oziraje se na to, sodrugi, pa je treba iti preko vseh mnenj, ki gredo za tem, da bi pustili delavstvo še bolj uspavati. Nasprotno: kakor tudi je naša naloga težavna, je treba vztrajati, treba iti od moža do moža in ob vsaki priliki kazati na nepremostljivo globino, ki obstoja med delom in kapitalom. Sodrugi vztrajajte in izvršujte svoje dolžnosti napram svoji organizaciji. Na delo, čeprav je težak ta križ, ki ga moramo nositi na vrh Kalvarije. Vendar ne smemo nehati, dokler nam ne zasije solnce svobode, pa čeprav bo ta solnčni vshod za nas starejše sodruge le poljub ob zatonu našega življenja. Za nami bo prišla naša mladina, ki bo naše delo nadaljevala, ako jo bomo vzgojili v našem duhu. Z ozirom na to, da so člani zahtevali volitev novega odbora z vzklikom, so tajne volitve odpadle. Soglasno je občni zbor z vzklikom izvolil sledeči odbor, ki se je že konstituiral: Predsednik Jurij Jeram; podpredsednik Jakob Žen; tajnik Ivan Malenšek; namestnik Anton Žnidar; blagajnik Franc Zorman; namestnik Jože Sušnik; odbornik Anton Zupančič. Nadzorstvo: Janko Avsenik in Leopold Kovačič. Sodrugi! Velike so naše skupne naloge, pomagajte, da jih bo odbor izvršil! Oblastni tajnik s. Golmajer je poslal brzojavko, da je nujno zadržan in se občnega zbora ni mogel udeležiti.

Iz elektrodne tovarne na Dobravi. Našemu g. ravnatelju se mora priznati, da je tehnik in strokovnjak v svoji stroki: Vendar tudi strokovnjak v iznajdbi špijonažnih sredstev, katere imenuje kontrolo. Gospod ravnatelj, ali veste, da ta Vaša kontrola prav smešno izgleda: To, da ste nastavili poleg kontrolorja T. A. (bivšega orožnika) še enega, in to v osebi Mitije Strugarja, še ni tako smešno, ampak smešno je to, da ste pustili v vsa vrata v tovarni navrtati luknje, skozi katere nas ta dva gg. kontrolorja kontrolirata, če se ja pridno gibljemo. Sicer smo že vajeni vseh vrst terorja, vendar je to početje akt, ki nas preveč bije v obraz, akt nad katerim se mora zgražati vsak svobodoljubni, disciplinirani in organizirani delavec. Delavcem naj se da za trudapolno delo v tej črni luknji potrebni zaslužek, potrebna stanovanja itd., ker bo to za Vas in za nas najboljši kontrolor, g. ravnatelj! Gospoda kontrolorja Strugerja pa tem potom opozarjamo na malo več vljudnosti in dostojnosti, sicer bomo našli sredstvo, da vas o tem poučimo! Delavci! Vseh teh šikan ne bo več, ko se bodete do zadnjega moža zopet strnili v enotno organizacijo! Še vas je nekaj — kaj čakate še, organizirajte se in s treznim, odločnim ter upravičenim odporom bomo strli vse šikane in krivice. Torej . . .!

Muta. Občni zbor Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije, podružnice na Muti, se bo vršil v nedeljo, dne 5. aprila t. l. z običajnim dnevnim redom. — Odbor.

Jesenice. Vse odbornike in zaupnike organizacije, kakor tudi obratne zaupnike Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije, podružnic: Jesenice, Javornik, Dobrava in Lesce se tem potom vabi, da se vsi zanesljivo udeleže zaupniške konference navedenih podružnic, ki se bo vršila v nedeljo dne 5. aprila 1925 v Delavskem domu na Savi, točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo propagandnega odseka. 2. Razprava o edinstvu organizacije. 3. Predpriprave za proslavo 1. maja. 4. Razno. Sodrugi! Bodite zanesljivi in udeležite se konference točno. — Propagandni odsek gorenjskih kovinarjev.

Kamnik. Na praznik, dne 25. marca t. l. se je vršil občni zbor podružnice S. M. R. J., ki je bil nad vse dobro obiskan. Poročila podr. odbora so podali: s. Fr. Pregelj poročilo predsednika, pri čemur mu je pomagal s. Bajter, s. Fr. Čebulj poročilo tajnika, s. Viktor Potokar poročilo blagajnika in s. Ivan Mally za nadzorstvo, ki je ob enem predlagal staremu odboru absolutorij. Poročila funkcijonarjev je občni zbor vzel na znanje in soglasno dal bivšemu odboru odvezo. S Bajter se je na to še v kratkih besedah spomnil lansko leto umrlega s. Zajca, ter naglašal, da je podružnica z njim izgubila zvestega sobojevnika in člana, ter pozval občni zbor, da se v spomin na prerano umrlega sodruga vsi dvignejo s sedežev. Nato se je vršila volitev novega odbora in so bili izvoljeni naslednji sodrugi: Alojzij Bešter, predsednik; Ivan Mally, podpredsednik; Franc Čebulj, tajnik; Viktor Potokar, blagajnik; Ivan Repnik, France Pregelj in Ivan Podbreznik, odborniki. V nadzorstvo: Ivan Sušnik in Anton Lomberger. K zadnji točki dnevnega reda: Smernice in naloge podružnice za bodoče delo, je poročal s. Golmajer iz Ljubljane, ki je v svojem referatu pokazal na delo podružnice v prošlem letu in na nezavednost in nerazumevanje položaja delavstva, ter podal smernice za bodoče delo naše podružnice. Referat se je vzel brez ugovora na znanje. Novoizvoljeni predsednik, s. Bešter, se je na to zbranim zahvalil za mnogoštevilno udeležbo, ter izrazil željo, da naj se zbrani vedno, kadar se jih bo pozvalo na zborovanje, v takem številu udeleže, nakar je Delav. pevsko društvo Kamnik zapelo »Delavski pozdrav« in se je lepo uspeli občni zbor zaključil.

Rudarji.

III. redni občni zbor Unije slovenskih rudarjev.

V nedeljo, dne 22. marca t. l. se je vršil III. redni občni zbor Unije slov. rudarjev v prostorih gostilne »Zeleni travnik« v Celju, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo uprave; 2. Organizacija in sprememba pravil; 3. Volitev novega odbora; 4. Socialna zakonodaja; 5. Razno.

Občni zbor so tvorili: načelstvo in nadzorstvo ter delegati Unije slov. rudarjev. S strani bivše Zveze rudarskih delavcev Jugoslavije je bilo navzočih sedem članov akcijskega odbora, ki je bil izvoljen na ujedinjevalni konferenci v Trbovljah dne 10. marca t. l. Kot zastopniki raznih strokovnih instanc v državi so bili navzoči sledeči sodrugi: Josip Petejan iz Maribora, kot zastopnik centralne uprave G. R. S. J., Filip Uratnik iz Ljubljane, kot zastopnik Pokrajinskega odbora G. R. S. J. (Strokovna komisija za Slovnijo) in J. Hlebec, kot zastopnik bivše Zveze rudarskih delavcev Jugoslavije iz Ljubljane.

Predsednik s. Krušič je otvoril občni zbor, ter pozdravil navzoče. Za tem je podala uprava Unije svoje poročilo, katero je vzel zbor na znanje in izrekel upravi zaupnico. Promet Unije slov. rudarjev v pretečenem letu je bil sledeči: skupni dohodki so znašali Din 143.812·95, skupni izdatki pa 135.428·06 dinarjev.

Pri 2. točki dnevnega reda: Organizacija in sprememba pravil, so se v vsestranskem sporazumu pravila Unije slov. rudarjev spremenila v toliko, da se dosedanje ime spremeni v »Zveza (Savez) rudarjev Jugoslavije«, ki ima razširiti svoj delokrog na vse ozemlje SHS.

Pri 3. točki dnevnega reda so bili v novi odbor »Zveze rudarjev Jugoslavije« izvoljeni sledeči sodrugi: Izvrševalni odbor: predsednik Ivan Krušič; namestnik Lepold Majdič; tajnik Jurij Arh; odborniki: Franc Šober in Anton Verden. Širši odbor: Filip Mlinar, Jože Ipavec, Jože Hočnik, Franc Zaleznik, Ivan Ajdovšek, Jernej Dolinšek in Franc Tratar. V nadzorstvo: Franc Judec, Franc Šrot, Ivan Ravnikar, Alojzij Tanšek in Franc Teržan. Za blagajnika s. Anton Ulest.

Pri 4. točki dnevnega reda: Socialna zakonodaja, je občni zbor z ogorčenjem konstatiral socialno reakcijo, ki se izvaja v vseh ozirih nad rudarskim delavstvom v državi, ter je bila soglasno sprejeta naslednja:

Resolucija.

1. S 1. januarjem v veljavo stopivši »Pravilnik« o bratovskih skladnicah je za rudarje nesprejemljiv, iz razloga, ker bi bratovske skladnice postale v smislu tega reakcijonarnega »pravilnika« samo sredstvo za še hujše zatiranje pravic rudarskega delavstva in ker bi s tem »Pravilnikom« postali rudniški podjetniki z rudarsko oblastjo, absolutni gospodarji te institucije.

2. Zaupniki II. rudarske skupine so postali popolnoma brezpomembni, ker jih na eni strani negirajo rudniški podjetniki in rudniška oblast, na drugi strani pa, ker Zakon o zaščiti delavcev z dne 14. junija 1922 v § 108 itak predvideva delavske zaupnike. Zato nalaga občni zbor centralni upravi, da vse ukrene, da se volitve obratnih zaupnikov v rudarski in plavžarski industriji v smislu tega zakona čimpreje izvedejo. Če bi obstoj II. rudarske skupine oviral izvedbo volitev obratnih zaupnikov, ima centralna uprava vse zaupnike II. rud. skupine pozvati, da podajo kompaktno ostavko, kot zaupniki II. rud. skupine.

3. Proti želji rud. podjetnikov, za prepoved izseljevanja rudarjev, zbor najodločneje protestira. Zahteva od vlade neomejeno svobodo gibanja rudarjev, dokler bodo v državi tisoči brezposelni. Centralna uprava naj vodi za osiguranje teh pravic najodločnejšo borbo.

4. Po ugotovitvi, da so začela rudarska in plavžarska podjetja na mesto kvalificiranih domačih delavcev sprejemati v delo Wranglovce, s čemur se brezposelnost domačih rudarjev še poveča, zahteva zbor, da se ne zaposluje tujih delovnih sil, dokler ne bodo zaposleni domači delavci. Wranglovcem se pa naj dovoli prost povratek v domovino, kar si itak večina želi.

5. Proti načrtu novega stanovanjskega zakona protestira zbor najodločnejše, ker se z istim predvideva rapidno poslabšanje gospodarskega stanja delovnega ljudstva. Zahteva v to svrho skupno razpravo zainteresiranih, pri kateri se mora načrt tega stanovanjskega zakona spremeniti v toliko, da bo vsaj ščitil najprimitivnejše pravice in interese stanovanjskih najemnikov.

6. Rudarsko in plavžarsko delavstvo še danes ne spada v področje »Delavske zbornice«, kar znači, da vladajoči razred popolnoma sabotira že obstoječe socialne zakone. Zbor zahteva, da se rudarsko in plavžarsko delavstvo takoj priklopi k »Delavski zbornici« v katero svrho je delavstvo te stroke pripravljeno prispevati tozadeven prispevek »Delavski zbornici« potom odtegljaja pri bolnjiški blagajni.

Pri 5. točki dnevnega reda je zbor sklenil, da se ima vporabiti z veljavnostjo vse znamke in tiskovine bivše Unije slovenskih rudarjev.

Nato je zaključil predsednik s. Krušič lepo uspeli občni zbor s pozivom, da naj sedaj, ko se je posrečilo najti sporazum med razredno zavednimi rudarji Unije slov. rudarjev in bivšo Zvezo rudarskih delavcev Jugoslavije in ustvariti enotno strokovno organizacijo **»Zvezo rudarjev Jugoslavije«**, gredo sodrugi neustrašeno na delo za procvit in povzdigo nove organizacije rudarjev v državi, katere namen mora biti, da potom razrednega boja, vsestransko ščiti gospodarske in socialne interese vseh rudarjev.

Kisovec pri Zagorju. Dan na dan se čita po časopisju, da se je tu ali tam zgodila večja ali manjša rudniška nesreča, katera je zahtevala toliko in toliko človeških žrtev. Po nesreči se povsod razni oblastveni in znanstveni zastopniki trudijo, ugotoviti vzrok iste. A žal, so vsa njihova prizadevanja, za preprečitev nadaljnih nesreč, navadno brezuspešna, iz razloga, ker so dobički premogovnih lastnikov več vredni, kakor pa boro življenje rudarja. Zakaj, če bi tega dejstva ne bilo, bi se na vsak način morali najti pripomočki za omejitev takih nesreč, ter zasigurati varstvo življenja rudarjev.

Kako se to v praksi izvaja, vidimo pri našem rudniku najbolj, koder — če bo šlo tako naprej — bomo imeli kmalu katastrofo a la »Minister Stein«. Pri tukajšnjem rudniku je za obratovodjo g. inž. F. Lapornik, ki je sicer prvi jugoslovanski uradnik pri Trboveljski premogokopni družbi, ki si pa domišljuje, da bo kot tak prvi deležen najvišjega odlikovanja od francoskih in dunajskih židov za zasluge, katere si ustvarja s trpinčenjem svojih lastnih rojakov — slovenskih rudarjev — v prid inozemskega kapitala. Višek njegove izobrazbe se zrcali v tem, da ako kak rudar ne zmore nadčloveškega napora radi slabih plinov ali katerega koli druzega vzroka, in se pritoži pri temu gospodu: »jaz ne morem tukaj veliko narediti, ker je preslab zrak, luč niti ne gori«, se mu ta gospod odreže: »da v gostilnah je še slabši zrak, če ne morete delati brez luči, pa pojdite na Francosko ali pa na Zoriničevo njivo (pokopališče v Zagorju! op. pis.). Ako se pa kak izkušen rudar predrzne, tega visokega gospoda z akademsko izobraz bo opomniti, da preti nevarnost zasutja (Verbruch), pa kratkomalo odgovori, da to ni res. Kako on to praktično razume, je razvidno iz tega: Dne 6. t. m. je bil opozorien na pretečo nevarnost, za katero se pa ni niti zmenil. Čez eno uro na to, se je zasul rov v katerem je bilo zaposljenih pet rudarjev in katere se je šele po dveurnem napornem delu posrečilo rešiti.

Radi nekorektnega postopanja tega gospoda je že enkrat celokupno delavstvo moralo stavkati. Vendar pristojna rudarska oblast ga menda še ni dovolj poučila, da v rudniku ne zadostuje samo akademska izobrazba, temveč praktično razumevanje in pa človeško postopanje z podrejenim delavstvom. To, kar se zadnjič ni zgodilo, upamo, da se bo sedaj, ko je rudarska oblast o vsemu temu obveščena, in da bo g. Lapornika poučila, da ni njegova naloga samo ta, da ščiti kot slovenski uradnik samo interese inozemskega kapitala, temveč, da mora tudi ščititi življenje slovenskih rudarjev.

Holmec. V listu »Delavec« štev. 5 z dne 15. marca t. l. je bil priobčen dopis pod nasiovom Holmec, v katerem se je ostro kritiziralo vodstvo rudnika. Ker se je pa dne 14. marca t. l. vršila na licu mesta tozadevna razprava v navzočnosti prizadetih ter g. ravnatelja Guštanjske jeklarne in zastopnika Unije slov. rudarjev, pri kateri se je ugotovilo, da v dopisu navedeno ni povsem odgovarjalo dejstvu in se ga preklicuje.

Splošna Delavska zveza (prej kemična stroka in Splošna delavska Unija).

Moste. V naši kemični tovarni se od časa, ko se je uveljavil za tovarno delovni red in to brez sporazuma med delavstvom in vodstvom tovarne, pojavlja dan za dnevom kaj novega. Zato pa ni več umestno molčati in mirno potrpeti, kakor je bila pri nas navada. Gospodje našega tovarniškega vodstva, katere smo dobro poznali, kakor oni nas delavce v tovarni, so se, kakor je razumljivo, zakleli, da vzamejo nam delavcem vse pridobljene pravice s tem, da nam trgajo plače, podaljšujejo delovni čas itd. Zakaj tako? Zato, da si tako zasigurajo svojo že dobro urejeno eksistenco. S kom? Z našimi delavskimi žulji in z našim narodnim premoženjem, ki se po našem prav dobro izkorišča na račun nas delavcev. Danes smo prepričani, da niso pravi čuvarji narodnega premoženja in da so se gospodje, ki so nam postavili te gospóde v vodstvo tovarne, prav prokleto zmotili, ter so oni tudi odgovorni za sedanje stanje naše tovarne. Da pridemo torej k pravemu štedenju v interesu gospodarstva naše tovarne, katerega ustvarjamo mi delavci, vztrajamo na stališču, da se mora začeti štediti tudi pri naših gospodih in ne samo pri nas, kajti pri nas je dovolj. V pošteni, zdravi razviti družini začne gospodar prvi štediti in potem šele drugi. Pri nas pa kakor vidimo, je pa ravno narobe. Najprvo se je zmetalo delavstvo na cesto, med njimi starčke in pohabljene tovarniške invalide, kateri so tovarni žrtvovali del svojega življenja in so še danes na cesti. Dalje se nam v tovarni daljša delovni čas in krajša mezda — torej vse, kar je mogoče. Uvideli smo, da so naši nastavljenci, ki so klerikalni očetje, vsega tega zmožni. Dovolj je vsega tega — dovolj pa je tudi čakanja na posameznika, da nas reši in izvojuje zaželjeno zmago, na posameznika, katerega so hoteli naši gospodje izrabiti na račun naše strokovne organizacije. Zatorej sodrugi vrnimo se k delu za našo razredno organizacijo, v kateri bodemo vztrajali vsi in ne samo eni.

Izjava. Podpisana Josip Grum in Alojz Kellner izjavljava, da položiva svoje mandate kot obratna zaupnika steklarjev v Hrastniku po § 112, točka b, zakona o zaščiti delavcev, ker je g. Vili Abel izjavil, da naju sicer priznava, ne mara se pa z nama pogajati, odnosno razgovarjati. Z ozirom na to, da delavstvo ne bo trpelo radi tega škodo, da bi ne bilo dovoljno zastopano po obratnih zaupnikih, ter da se izogne nadaljnega nepotrebnega boja, izjavljava, da sva prostovoljno izstopila kot obratna zaupnika. Obenem pa izjavljava, da bova neumorno nadaljevala delo v strokovni organizaciji.

Hrastnik, dne 15. marca 1925.

Josip Grum s. r. **Alojz Kellner** s. r.

Usnjarska stroka.

Ljubljana. Dne 15. marca t. l. se je vršil v restavraciji »Zlatorog« v Ljubljani občni zbor podružnice društva usnjarjev v Ljubljani. Občni zbor je bil dobro obiskan, zlasti s strani čevljarjev. Poročilo o vodstvu podružnice in blagajniško poročilo je podal predsednik s. Jakomin in ga je občni zbor vzel brez ugovora na znanje. Poročilo kontrole je podal s. Jože Kramar, ter predlagal s. Jakominu zaupnico, katero mu je zbor tudi soglasno izrekel. Radi ožjega sodelovanja med čevljarsko in usnjarsko stroko je občni zbor po daljši debati soglasno odobril sklep centralnega odbora, da se v vseh krajih, kjer se nahajata čevljarska in usnjarska podružnici, obe spojita v eno in se v okvirju te podružnice postavijo sekcije čevljarjev in usnjarjev kot pomožni organi podružničnega odbora. Ta sklep je občni zbor tudi izvršil ter sestavil in soglasno izvolil naslednji odbor: Predsednik Lovro Jakomin, čevljar, podpredsednik Jakob Pirš, usnjar, tajnik Franjo Novak, čevljar, blagajnik Franc Letnar, čevljar. V nadzorstvo: Rogelj, Ivan Aljančič in Jože Kramar. Namestniki: Franc Kušar, Ivan Gorjup in Alojz Pavšič. Pri točki: Bodoče naloge naše organizacije, je s. Uratnik obrazložil bodoče naloge naših organizacij v splošnem, kar so sodrugi z odobravanjem vzeli na znanje. Referent k tej točki dnevnega reda s. Jakomin je podal izčrpem referat tičoč se vseh nalog, katere naj novoizvoljeni odbor izvede. Bavil se je zlasti z razmerami v čevljarski obrti, ter predlagal resolucijo, v kateri so zapopadene vse naloge odbora in organizacije, katere naj se poskušajo v bodoče rešiti. Resolucija je bila soglasno sprejeta. V resoluciji je tudi točka, ki nalaga centralnemu odboru, da išče stikov z organizacijami naše stroke na jugu države in tako pripravlja teren za ujedinjenje vseh teh organizacij v močno usnjarsko organizacijo. S tem občnim zborom je v Ljubljani zopet vpostavljen temelj bodočemu delu za organizacijo naše stroke in potom nje za izboljšanje gmotnega položaja naših čevljarskih in usnjarskih delavcev. Sodrugi na delo! V slogi je moč! Kolikor moči, toliko pravice!

Živilska stroka.

Borba mariborskih pekovskih pomočnikov za nedeljski počitek. Zadruga pekov in pomočniški odbor v Mariboru so na podlagi skupnega sklepa vložili pri kompetentnih oblastih vlogo, iz katere je razvidno, da nekateri pekovski mojstri kljub zakoniti prepovedi uvajajo nedeljsko delo v njihovih pekarnah. Posamezni gostilničarji v Mariboru so to akcijo pekovskih mojstrov z veseljem pozdravljali, ter jo podpirali z nakupovanjem peciva, ki se je ob nedeljah izdelaval in s tem činom podpirali one pekovske mojstre, ki ne upoštevajo nedeljskega počitka. Pekovski pomočniki se dobro zavedajo, kako težke in ostre borbe so morali skozi desetletja voditi za nedeljski počitek in za odpravo nočnega dela, dokler se ta vprašanja niso zakonito uredila in je končno postala ta zadeva aktuelno vprašanje mednarodne socialne zakonodalje. Pekovski pomočniki v Mariboru, ki so vsled neprestanega boja, ter različnih praktičnih izkušenj postali garda razrednozavednega delavstva, občutijo in vidijo, da se v tej državi, kjer je delavski pokret oslabljen, ne ozira na socialno zakonodajo, temveč se brez ozira gazi dosedanje pridobitve delavstva. Oni niso, kakor železničarji (tudi »revolucionarci«) držali križem rok, temveč so svojo strokovno organizacijo zgradili, ter so pripravljeni za borbo proti reakciji odvrnili vsak napad. Pekovski pomočniki stoje takorekoč noč in dan na straži pri onih pekarnah, katere se jim zde sumljive. Že par nedelj so opažali, da se dovaža sveže pecivo ter so blokirali ceste in prisilili dovoznika svežega peciva, da je isto peljal nazaj domov in zastonj so čakali gostilničarji na sveže pecivo ob nedeljah. Ali ti gg., skupno s pekovskimi mojstri na deželi, niso mirovali, ter so po skrivnih potih, kakor verižniki in z avtomobili dovažali sveže pecivo ob nedeljah v Maribor. V nedeljo dne 15. marca v zgodnjih urah je skupina okroglo 40 pekovskih pomočnikov blokirala cesto med Sv. Kungoto in Mariborom. Proti 8. uri pridrvi avto iz Maribora proti Kungoti, v katerem je sedel gostilničar Spatzek s svojim psom poleg peciva, kar je izgledalo zelo higijenično. Na to so pekovski pomočniki cesto gosto zasedli in v eni uri se je javilo, da se isti avto vrača. Avto je pred živim zidom pekovskih pomočnikov moral obstati in iz njega sta skočila dva orožnika z za streljanje pripravljenim puškami in nasajenimi bajoneti, ter zahtevala, da se cesta izprazni, da more avto nadaljevati vožnjo. Pekovski pomočniki, oddaljeni 30 m od puškinih cevi se na zahtevo orožnikov niso odstranili, temveč kričali: postreljajte nas! Eden od pomočnikov se je približal do 3 korakov orožnikom, ter jim pojasnil, zakaj so zasedli cesto. »Vi branite ljudi, ki teptajo zakone z nogami«, je klical pekovski pomočnik orožnikom, ter jih vprašal, če nimajo od srezkega poglavarstva v vprašanju nedeljskega počitka v pekarnah navodil, kar so orožniki pritrdili. Nato jim je pekovski pomočnik pojasnil: *»Mi branimo zakon in naše pravice! Vaša naloga bi bila nedeljsko delo v pekarnah preprečiti, ne pa spremljati ob nedeljah avtomobile s svežim pecivom!«* Po daljšem pogajanju in pa, ker je gostilničar uvidel, da se s pekovskimi pomočniki ni mogoče igrati, se je avto odpeljal, orožnika pa sta se vrnila na svojo postajo. Tako branijo organizirani pekovski pomočniki svoje pravice, ter so pripravljeni ščititi zakonito predpisane pravice z vsemi sredstvi. Pekovski pomočniki so pripravljeni tudi napram vsem tistim gostilnam, ki oddajajo ob nedeljah sveže pecivo, razglasiti bojkot. Gostilničarje opozarjamo na to že v naprej, da bodo vedeli, da pekovski pomočniki ne pripuščajo izigravati svojih s težkim bojem priborjenih pravic za egoistične cilje nekaterih pekovskih mojstrov in gostilničarjev. Oblasti pa pozivljamo, da napravijo čimpreje red, ter prisilijo pekovske mojstre k vpoštevanju zakonitih predpisov o prepovedi nočnega dela in nedeljskega počitka.

Maribor. V nedeljo 1. marca t. l. ob 10. uri dopoldne se je vršil redni letni občni zbor podružnice pekov v gostilni »Pri zlatem konju«. V novi odbor podružnice so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Predsednik Franc Rudl, nam. Rakuša Karol, blagajnik Schundner Avg., nam. Zamuda Ivan, zapisnikar Antolič Anton, nam. Kos Matija; odborniki: Sehasi Albert, Košar Franc, Šumiga Franc; kontrola: Kaukler Fil. in Bregant Edv.; v posredov. za delo: Ozmec Fr. Soglasno se je sklenilo, da se tedenski prispevki zvišajo od 5 na 10 Din in tako zviša fond za podporo brezposelnih in bolnih članov. V te svrhe ima odbor sestaviti pravilnik ter ga predložiti zborovanju pekovskih pomočnikov v odobritev.

Železničarji.

Zedinjenje železničarske organizacije. Zedinjenje ni fraza ampak zelo resna stvar. Lahko rečemo: naravnost življenska potreba. Kakor se kapital od dne do dne dolj in bolj koncentrira in utrjuje, tako se mora tudi delavstvo ravnati, če noče, da postane popolnoma zasužnjeno kot je bilo pred petdesetimi leti. Kaj pomeni biti needin, so poskusili delavci raznih strok, v prvi vrsti železničarji. Še pred dobrimi desetimi leti so bili železničarji zavidani, dasi jim ni bogve kako dobro šlo, ampak šlo jim je bolje kot marsikomu drugemu in vedno so upali, da bo bolje, ker je njihova strokovna organizacija od dne do dne in od leta do leta postajala močnejša. Toda danes ne zavida železničarje nikdo več in nikogar ne miče več železnica. Če se še pa kljub temu oglašajo ljudje za železniško službo, tedaj ne store tega zato, ker je železnica tako mikavna, ampak zato, ker pravijo, da v sili hudič muhe žre in ker postaja naravnost pomanjkanje dela ter zaslužka, ker postoja izredna gospodarska, to je industrijska kriza. Tedaj gredo pač ljudje na železnico. Toda pametnemu očetu ne pade na um, da bi pod takimi razmerami dal svojega sina na železnico, dokler je sploh še mogoče ga spraviti kam drugam. Patentirani patrijot bo seveda rekel, da ni železniška uprava kriva, če železničarjem slabo gre, ker je slabim življenskim razmeram iskati vzrok ravno v splošni gospodarski krizi! Temu se pa lahko oporeka. In če je splošna gospodarska kriza v državi tedaj niso tega krivi železničarji in ostali delavci, ki v obče nimajo nobene ingerence na državno gospodarstvo, pač pa so tega krivi kapitalisti ter krmilarji države, ki ne znajo prav gospodariti ali pa tako gospodarijo, da je to v prid samo majhni peščici bančnih parazitov, ki so se zagrizli kot klop v državno telo. Sicer pa so tudi v ostalih državah večje ali manjše krize, ki so pač posledica vojne in ker tudi drugod še kapitalisti vladajo. Vendar pa so življenske prilike skoraj povsod boljše kot pri nas, da celo v državah, ki so vsled izida vojne doživele takorekoč popoln gospodarski polom. Dejstva govore in vsako tozadevno zavijanje je odveč! Če se v takih državah vendar železničarjem boljše godi, tedaj je to pripisati njihovim organizacijam, ne pa morda krščanski ljubezni njihovih delodajalcev. In patrijotizem avstrijskih ter nemških železničarjev gre ravno tako skozi želodec, kot njihovih delodajalcev. Najprej je ljudstvo (ampak ne samo gornjih desettisoč) in potem še le država. Avstrijski železničarji so izjavili: »Vemo, da se država nahaja v težkem položaju, toda mi hočemo živeti, in mi nismo vojne hoteli, niti jo zakrivili, zato naj nosijo posledice oni, ki so jo zakrivili in to so kapitalisti. Mi hočemo živeti!« Tako se je sedaj zgodilo tudi v Nemčiji. Seveda se vkljub temu ne bosta Avstrija niti Nemčija podrli, če so tam železničarji zmagali. Mogoče bo kapitalistom nekoliko grošev manj v žepu ostalo. In kar je mogoče v Nemčiji in Avstriji, ki spadata k državam premaganih, to je tem bolj mogoče v Jugoslaviji,

ki se šteje k zmagovalcem. Ampak v Jugoslaviji je proletarijat premagan od buržuazije, česar pa si je sam kriv, ker je vrgel puško v koruzo ter se zanašal na lep obraz naših mladih kapitalistov, ki so mu se s prva res laskali ter ga mamili s frazo: češ, le priden bodi delavec — železničar; v tvoji lastni državi se ti bo boljše godilo, kot se ti je do sedaj pod tujo državo, ki ti je bila mačeha. Toda to je bila huda prevara!

To je bila lepa pesem samo toliko časa, dokler se ni naš novi kapitalizem konsolidiral ter ustanovil nekoliko stotin bank, kamor zbira proletarske žulje, in sedaj je potegnil krinko doli ter začel neusmiljeno izžemati svojega lastnega brata, Jugoslovana. To je odprlo železničarju, pa tudi rudarju oči in začel je razmišljati, kako bi se otel brezmejnega izkoriščanja. Toda izbire ni. Samo eno edino sredstvo je, katerega je iznašel učitelj in propovednik novega družabnega reda Karl Marx, ki je vrgel geslo v širni svet: »Proletarci vseh dežel združite se!« Železničarji so bili že močni, pa so se začeli med seboj kregati ter prepirati in so se razkrojili. To pa na svojo največjo nesrečo in škodo. Med tem so izgubili skoraj vse, kar so si preje z razmeroma dobro organizacijo pridobili. Niso hoteli verjeti, da Marxova beseda: »združite se« ni bila fraza. Ta trmoglavost je bila huda šola. Upajmo, da se to ne bo več ponovilo, ampak da bo služilo kot svarilo, kako ne sme biti. V nedeljo dne 22. marca 1925 je bil — upajmo — historičen dan za železničarje in rudarje v Jugoslaviji, *ker so se zedinili.* Železničarji se *niso vsi zedinili.* Toda to nam ne kali veselja. Odkrito rečeno: plevela tudi preje ni manjkalo, ampak železničarji ga bodo znali izkoreniniti. Samo treba bo življenja, treba bo venomer orati zemljo ter jo tembolj oploditi. Železničarji so hoteli res doseči ideal, da bi se združili vsi uslužbenci in delavci, toda ne za vsako ceno. Organizacija delavcev (duševnih in ročnih) *mora biti popolnoma in samo njihova* in ne sme imeti delodajalec na njo nobenega vpliva. In tudi osebe, ki v njej delujejo, ne smejo in ne morejo igrati sočasno dve vlogi, to je: zastopati ob enem delavca in delodajalca, ker to ni mogoče, ker imata delavski in kapitalistični razred si nasprotujoče interese, kot ogenj in voda. Nič ne spremeni na dejstvu, da je pri nas država in ne privatna oseba ali družba, lastnik delovnih sredstev. Našim »Zvezarjem« to ne gre v glavo. Oni hočejo za vsako ceno igrati dve vlogi in se jim ne da dopovedati, da to ne gre. Oni hočejo biti odvisni *da dobe Judežev groš;* mi pa tega ne maramo, ravno tako, kot ne maramo zlatih in drugih kolajn, zato, da bi nastopali proti interesom izkoriščanih.

Če je razlika med delodajalcem in delavcem, tedaj mi nismo tega krivi. To razliko rodi razredni boj, katerega vsi izkoriščani bojujejo, da se branijo proti izkoriščanju a obenem z namenom, da bi ta razlika enkrat izginila, ker bi izginilo tudi izkoriščanje. To pa imenujejo nekateri posiligospodje — politiko! Če vidijo v tem politiko, pa naj bo. Ampak mi proletarci nismo krivi te politike. Mi moramo vedeti pravo ceno našega dela in to ceno moramo zahtevati za našo delovno moč, ravno tako kot vsak obrtnik za svoj izdelek. Naši zvezarji so — saj na pol — uradna organizacija, ki ima dva obraza. Ko pride ta organizacija v Beograd, tedaj kaže hudo patriotsko lice, ko pa je v Ljubljani ali v Mariboru, tedaj je zvezar bojevit, da je joj.

Smemo pa biti mnenja, da se člani, katerih pa je pretežen del, *neprostovoljno* v zvezarskem suženjstvu, ne strinjajo z obliko in taktiko »Zveze.« Gospodje se niso pridružili razredno zavednim železničarjem, radi priznavanja razrednega boja, katerega pa priznavajo eni in isti ljudje — včasih v »Novi Pravdi«, seveda tudi tam ne vedno. Gospoda se pač boji, da ne pride pri ministru saobračaja v nemilost. Kdo bi pa potem protekcijo vžival, ki se jim tako lepo prilega?

Mi smo zvezarje že večkrat razgalili ter železničarjem dokazali, da »Zveza« ni bojna organizacija, ampak, da je zavora ali bremza, ki zadržuje železničarstvo, da ne pride do svojega vpliva ter ugleda na merodajnih mestih.

Sedaj pa smo v posesti dokumenta, ki nam ga je na mizo pihnil ugoden vetrič, iz katerega jasno izhaja, da zveza, oz. »Udruženje jugoslov. narodnih železničara« *moleduje ministra za varstvo zvezarske »strogo bojne« organizacije* in da je tako varstvo Zvezi tudi *zagotovljeno.* Gospodje, ali potrebujete po tem še kaj dokazov za naše trditve? To bi vam bili lahko v nedeljo 22. marca na konferenci pokazali, toda ta kanon smo ohranili, ker nismo verjeli, da boste tako živinsko nastopali, kot ste. Toliko za danes.

Glede še ene tudi časti vredne organizacije, kateri predseduje dekorirani gospod z kolajno za krumirstvo, bomo pa še imeli priliko se pomeniti. Danes samo ugotavljamo, *da se je ves zaveden železničarski proletarijat v Sloveniji zedinil.* Natančneje še pride!

Članom Saveza!

Kakor poročamo na drugem mestu, se je ujedinjenje šestih organizacij izvršilo. Organizacije, ki so se zedinile, so: 1. Savez železničarjev Jugoslavije. 2. Splošna žel. org. Jugoslavije. 3. Železničarsko strok. ter prav. društvo Jugoslavije. 4. Prometna zveza. 5. Društvo sprevodnik in 6. Podporno društvo pisarniških slug.

Te organizacije priznavajo razredni boj, so za vstop v Glavni Radn. Savez Jugoslavije in v Mednarodno Transportno Federacijo v Amsterdamu, kjer je bil naš Savez priključen tudi do sedaj. Nova enotna organizacija se bo imenovala: **Železničarska strokovna organizacija Jugoslavije.**

Sedež iste bo začasno v Ljubljani in v Mariboru ter Zagrebu bodo tajništvi, vendar o tem odloča definitivno kongres, ki se bo vršil približno v dveh mescih. Izvoljen je 12-članski provizorični odbor, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno za ustanovni občni zbor, vložiti pravila, izdelati pravilnik itd. Naš Savez bo imel sredi maja kongres, da likvidira. Do tedaj se pošiljajo prispevki še centrali v Zagreb. Pač pa bo treba skupen list, ki bo začasno »Organizirani železničar«, to je dosedanje glasilo Ž. S. P. O. v Ljubljani, dokler sene uredi vse potrebno za izdajo »Železničarja«. Vse podružnice naj takoj naznanijo, koliko izvodov lista rabijo. Sicer pa bo prva številka »Organiziranega železničarja« pomnožena. Vse drugo in natančnejše pride v omenjenem listu. — Andr. Bahun.

Delavski pravilnik.

Delavski pravilnik je baje zagledal beli dan, toda ne oficijelno. Baje so ga dobili samo nekateri gospodje šefi, da se izjavijo o njem. Ne vemo, ali je tako dober ali tako slab, da ga ne upajo pokazati tistim, ki se jih res tiče. Generalna direkcija je dala delavskim zastopnikom na enketi zagotovilo, da jim bo osnutek predložen, da se še lahko kaj izpremeni, predno bode isti končnoveljavno izdan. Toda gospoda v Beogradu ne da mnogo na možbesedo. Saj smo imeli že večkrat priliko se prepričati. Namesto, da bi bil osnutek pravilnika tedaj predložen zaupnikom delavcev, je isti predložen gospodom šefom! Tako je samo v Eshaeziji pa še k večjem v državi Hortija na katoliškem Madžarskem. V Mariboru so imeli baje v pondeljek, dne 22. marca »Zvezarji« shod, in so bili že v posesti pravilnika ter so se hvalili, kakšno protekcijo da imajo oni od zgoraj, češ: »vidite, mi že imamo pravilnik, socialisti pa ga še nimajo!«

No, to je logično. Na drugem mestu jih imenujemo uradno organizacijo, ali je tedaj kaj čudnega, če so oni v posesti celo takih publikacij, ki še sploh niso oficijelno objavljene. Saj so oni vendar merodajni činitelji. Pri tej priliki je tudi zvezarski poročevalec povdarjal, da so nekatere točke pravilnika dobre in to je — kajpada — zasluga »Zvezarjev!« A one točke pa, ki so manj ugodne, pa bodo ti kozaki gotovo skušali socialistom v čevelj stlačiti. Mi vztrajamo pri tem, da je osnutek vsekakor predložiti delavcem in ne samo šefom, da ga pregledajo ter izrazijo svoje mnenje o njem. Saj bo osnutek vendar merodajen za delavce in ne za uradnike.

Dopisi.

Iz Javorника se nam piše: Tukajšnji gospodje hišni posestniki, kateri so obenem tudi tovarniški delavci, so nam blagovolili zvišati stanarino s 1. februarjem na 30-kratni predvojni znesek in sicer samovoljno; n. pr. kdor je plačal pred vojno, t. j. leta 1914 mesečno 16 kron, moral bi plačati sedaj 480 kron. Kako naj ubogi delavec, recimo oče 6—7 otrok, plača mesečno samo za stanovanje brez luči — luč je posebej zaračunana — za eno zaduhlo luknjo 480 kron, pri teh malenkostnih plačah, ker se v tovarni na Javorniku dela v 24-ih urah samo 8 ur, namesto 3-krat po 8 ur. Ali naj morda delamo samo za stanovanje, mi in naše družine naj pa vtaknemo zobe v steno, ali pa naj si kupimo zamaške?? Naredba, s katero so povišali stanarino gg. hišni posestniki in gospodarji, je zrasla na gnoju »Društva hišnih posestnikov« na Jesenicah, kajti o kaki uradni naredbi ni nobeni oblasti ničesar znanega. Ni še dosti, da so hišni gospodarji sami dovolj prefrigani, hodijo jih še priganjati sosedje, da naj ne odnehajo od svojih zahtev po zvišanju stanarine. Največjo besedo pri tem ima pa tukajšnji tovarniški vratar in hišni posestnik Anton Smolej, kateri si o prostem času brusi pete in leta od enega do drugega hišnega posestnika, češ, da ne smejo odnehati od svojih zahtev za povišanje stanarine: »mi imamo inteligenco za seboj«. Toda pazi naj, da mu inteligenca ne prekriža račune. Mi pa pravimo: Dokler ne bo stanovanjska naredba uveljavljena kot zakon, niti ficka ne, akoravno nam groze, da bodo te h... vun na cesto zmetali. Ali veljajo zakoni samo za objestne kapitaliste-posestnike in ne tudi za najemnike? Kličemo vam torej: Delavci, bodisi ročni ali duševni, brez razlike strank, združite in organizirajte se v »Društvu stanovanjskih najemnikov«, ako hočete, da bomo kaj dosegli, ker edino v slogi je moč! — Vsi prizadeti.

Jesenice. V »Jutru« z dne 8. marca t. l. čitamo da nekemu dopisniku »Jutra« z Jesenic ni povšeč, da se tukajšnji kovinarji precej zanimajo za pravilnik o starostnem zavarovanju in pravi, da hodijo sem razni hujskači, ki hujskajo delavstvo radi pravilnika o starostnem zavarovanju, odnosno, da hujskajo proti g. ministru dr. Žerjavu. Ta bistra glavca (po vsebini njegovega dopisa baje star delavec) pa ni toliko mož, da bi se pod članek podpisal, da bi vedeli, kdo je ta anti-delavski patrijot. Laž je, da nas hodi kedo hujskati, res pa je, da je bil dvakrat povabljen tajnik Delavske zbornice, sodr. Uratnik, da nam je pojasnil najvažnejše obrise tega pravilnika, toda brez vsakega hujskanja, ker resnica ni hujskanje! — Kdorkoli bo prihajal med nas z resnico, dobro došel, ampak klečeplaztva in lizanja rok pa mi ne maramo, gospod dopisnik »Jutra«, ker nam ni treba prosit za svoje pravice, te bomo mi terjali in ne prosili. Toliko dopisniku »Jutra« z Jesenic, ki jasno kaže svojo vzgojno stran in razredno nezavednost. Nadalje čitamo isto v »Jutru« z dne 11. marca v članku z Jesenic nekake grožnje od Jeseniške »Orjune«, ki da bo menda že pomedla z vsemi krivicami, ki se gode delavstvu pri KID. Ne bi odgovarjali na to demagogijo, toda nerazsodnosti hočemo odpreti oči, da ne bo kedo veroval, da misli jeseniška »Orjuna« res čez noč odpraviti vse krivice — katere pravzaprav sama podpira. E, gospoda, naše delavstvo ve, kdo ste in za kaj vam gre. Najprej pomedite pred svojim pragom, to se pravi, vse one ljudi, ki ližejo prste kapitalu KID, poženite iz svojih vrst in kadar napravite to, potem bomo itak v Uradnem listu čitali razpust vašega pokreta na Jesenicah, ker ne bo niti eden ostal, ki bi lahko kamen vrgel na druzega. Med delom in kapitalom, med temi nasprotujočimi interesi ni premostitve, čim se je vaš pokret do danes izkazal povsod izrazito protidelavski. Mi gledamo vsa vprašanja in tudi vprašanje tujezemcev iz socialističnega vidika in s pogledom svetovnega nazora. Če hočete koga pognati izmed tujezemcev od tu, potem poženite v prvi vrsti tiste, ki brezmejno izsesavajo kri našemu delavstvu kot tujezemski kapitalisti, v objemu z našimi domačimi kapitalisti. Če hočete delavstvu pomagati do pravice in svobode, potem se morate odpovedati kolu, samokresu in bombam in se poslužiti drugih metod, kajti delavstvo ne vidi v kolih, revolverjih in bombah svojo rešitev! Vendar pa smo radovedni, kedaj bodo pričeli jeseniški »Orjunaši« razkrinkavati krivice, ki se gode nad našim delavstvom in od koga. Če bodo v zadregi, jim bomo pa še pomagali — le začnite!

Zahvala. Podpisani otroci delavca Jožefa Okršlar-ja se najtopleje zahvaljujemo delavcem papirnice Medvode-Goričane za nabrani znesek Din 264.25 v pomoč ob smrti naše matere.

Joško, Franc, Ivan, Stanislav, Jernej, sinovi.
Marija, Frančiška, Antonija, Ivanka, hčere.

Iz uprave „Delavca“.

Delavski koledar 1925. Vse sodruge zaupnike, ki so prevzeli letošnji Delavski koledar v razpečavo prosimo, da koledar v najkrajšem času obračunajo. Nerazprodane izvode naj sodrugi ne zadržujejo, temveč takoj vrnejo, razprodane izvode pa naj obračunajo po naših navodilih, ki smo jih podružnicam navedli v okrožnici.

* * *

Za protivojne zmanke nam niso poslale obračuna še sledeče podružnice:

Sploš. del. zveze v Zidanemmostu, v Mostah, v Rušah.
Unije slov. rudarjev v Črni II, v Velenju.
Osred. društ. živil. del. v Ptuju.
Splošne delav. zveze v Libojah I, v Mariboru.
Osred. društ. oblačil. del. v Tržiču.

S tem, da nam te podružnice ne pošljejo obračuna, zavlačujejo končni obračun in škodujejo ugledu naših organizacij pred višjimi forumi delavskega pokreta.

* * *

Za naročnino »Delavca« v januarju in februarja t. l. nam dolguje podružnica Splošne delavske zveze v Tržiču Din 506.—. Na to dejstvo podružnico opozarjamo!

»Pekatete« v Jugoslaviji. V Ljubljani se je ustanovila tvrdka: Prva kranjska tovarna testenin »Pekatete«, Žnideršič in Co., družba z o. z., kot posestrina tovarne istega imena v Ilirski Bistrici, ki slovi po svojih izbornih pekatetah. Družba je zgradila v Ljubljani novo tovarno za pekatete. Do sedaj je bilo treba uvažati pekatete iz Ilirske Bistrice, ki je pa po vojni pripadla Italiji, ter plačevati visoko carino. Poznavalci dobrih testenin so plačevali visoke cene za uvožene pekatete, niso jih pa mogli kupovati manje imoviti sloji. Sedaj se bodo »Pekatete« lahko razširile po vsej deželi. Želimo družbi obilo uspeha.

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: **Franc Svetek.** — Odgovorni urednik: **Alojzij Čeh.** — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

DENAR

si vsak prihrani, kdor piše **TAKOJ** po nove, moderne in trpežne vzorce različnega blaga, kateri se pošiljajo poštnine prosto.

PRVA GORENJSKA RAZPOŠILJALNA
IVAN SAVNIK, (SLOVENIJA)
KRANJ Število 5000.

Dvojnosladna
ržena-ŽIKA-ječmenova
je najboljša in zato najcenejša.

Kar ne veš vprašaj
Universalni informativni biro
„ARGUS“
Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije Nauka)